

„MARELE VIS“ de Radu Teodoru

Sau : *Privește înapoi cu iubire*. Acest motto ar trebui să-l poarte serialul *Marele vis*, scris de Radu Teodoru și regizat de N. Motric și N. Cosmescu (realizator Dinu Săraru), cu Ion Marinescu în rolul voievodului care a înfăptuit pentru prima oară în istorie marile vis al poporului român — unitatea națională. Gândit ca scenariu de televiziune, *Marele vis* folosește din plin mijloacele spațiului telegenic, fără a recurge la formule de film sau de teatru pur, ci doar distilându-le în ceea ce putem numi, de la o vreme înapoi, subordonat modalității, scenariul serialului a creat un Mihai Viteazul dintr-un unghi spiritual. Conducătorul de oști apare ca un remarcabil diplomat, om politic de mare anvergură al epocii sale, strateg al relațiilor inter-europene. Personalitatea lui Mihai este cercetată în ceea ce are ca idee și pasiune; este o privire „dinăuntru” a personajului, asta însemnând nu numai monologurile interioare, așa zisa „voce a gândului”, care punctează diverse momente de tensiune, ci o structură, o imagine, o dimensiune fundamentală. Am fost martorii uneia dintre cele mai bune înscenări de televiziune, căci a fost dedicată *ideii*, spiritului, altfel spus a arătat ceea ce se poate arăta la televiziune — tensiunea interioară, dialogul forțelor, dezbaterile politice și diplomatică, și nu bătălii, cavalcade, dueluri de artilerie sau de spade care, în dreptunghiul ecranului, ar fi părut meschine. Aici, pe spațiul micului ecran, nu încep bătălii, dar încep gânduri.

Prin portretul-sinteză făcut marelui înaintaș, portret care adună însușirile comandantului de oști și ale gânditorului politic, autorii au fixat în memoria spectatorilor, după filmul scris de Titus Popovici și regizat de Sergiu Nicolaescu și după piesa lui Paul Anghel, figura unei proeminente personalități a epocii și, prin ea, imaginea aspirațiilor

■ DUMITRU
SOLOMON

*Privește
înapoi cu mândrie...*

epocii, a conflictelor și ideilor care au răscoslit răscrucea secolelor al 16-lea și al 17-lea. (În paranteză spus, perspectiva contemporană asupra oamenilor și evenimentelor istorice este, cred, unica justificare matură, sub raport etic și estetic, a evocărilor, dar ea trebuie asimilată în structura intimă a opere artistice și nu *expusă*. Când Mihai vorbește de rostul său în „acest început de veac”, când vorbește de istorie și când își cîntărește faptele sub unghiul perspectivei, el nu mai vorbește nici în numele său, nici în numele istoriei, ci în numele autorului contemporan. Adică autorul vorbește, forțînd natura și alunecînd de la stilul propriu, prin gura personajului. Una este, însă, a vorbi la figurat și alta a vorbi la propriu.) Importanța acestui moment pentru spectacolul de televiziune este în afara oricărei discuții. De aceea stîngăciile, ezitățile, părțile discursive, părțile excesiv statice trebuie trecute nu în contul realizatorilor, ci în seama dificultății unei astfel de munci. Efortul (vizibil) al clădirii unui spectacol de amploarea acestuia scuză unele neîmpliniri de ordin artistic sau tehnic. Ceea ce s-a văzut — pentru a doua oară — la televizor este un bun și semnificativ început.

„HENRIC AL V-LEA“ de Shakespeare

Același motto sau emblemă ar putea sta și în fruntea excepționalului film *Henric al V-lea*, jucat și regizat de Laurence Olivier, într-o perioadă a tinereții sale artistice. Unul din cei mai mari interpreți contemporani ai dramelor shakespeareene, Laurence Olivier, a dat în acest film, transmis la *Telecinematecă*, măsura întregă a talentului său, a „predestinării” sale de interpret (asta însemnând nu numai actor) al operei lui Shakespeare. Acest vechi și inegalabil film, această operă a lui Olivier are tot ce poate avea o operă cinematografică modernă: patetism, detașare, ironie, dragoste, pasiune, joc. Discursurile lui

Henric de mobilizare la luptă sînt modele de patetism patriotic, sunînd atît de firese și atît de emoționant cum rareori sună astfel de îndemnuri în filme. Declarația de dragoste făcută Caterinei este ea însăși un film. Henric este, în această secvență antologică, bărbat și adolescent, stăpîn și sclav, umil și ironic, măreț și ridicol, sincer și viclean, persuasiv și resemnat, fermecător și dur — esență a ceea ce se poate numi *jocul dragostei*. Dar *jocul artei* nu este și el magistral? De la scena teatrului pe care a jucat Shakespeare — *The Globe*, pe costumație, actori și public sugerînd epoca dramaturgului — la filmul-film, totul trebuie să fie un joc al inteligenței, al formelor și transferurilor de perspectivă, invitîndu-l pe spectatorul contemporan la o solidaritate afectivă cu epoca Renașterii engleze. Și ironia suavă care învluie tabloul istoriei, pasiunile și zbaterele omenestii... Și portretele atît de vii, pînă și ale unor figuranți... Și

poezia shakespeareeană, care se aude atît de vie, atît de profundă și atît de contemporană în rostirea cu totul particulară a lui Olivier...

Cu un astfel de film, *Telecinemateca* își adaugă la stîmă față de propria menire.

★

Și, iarăși, motto-ul poate la fel de bine cînti o altă peliculă shakespeareeană, *Romeo și Julieta*, creație remarcabilă a lui Zeffirelli, cu nemaipomenita atmosferă a Veronei, cu nemaipomenita tinerețe și puritate a interpreților, cu stilizarea impresionantă a costumelor, cu o muzică tulburătoare, cu nu mai știu cîte Oscar-uri (meritate) și cu, din nou, poezia lui Shakespeare sunînd unic, proaspăt și inimitabil.

Mai credem, încă, victime ale prejudecății, că teatrul nu poate deveni film !

Plenară

Dacă în lunile precedente activitatea A.T.M. a fost mai intensă în cadrul filialelor (Bacău, Pitești, Craiova), începutul lui februarie a coincis cu o muncă febrilă la București. Marcăm, printre altele, reluarea activității în cadrul secției criticilor dramatici, secție cu un program de lucru — pînă mai ieri — cam intermitent, și care își propune acum un reviriment în spațiul organizatoric al asociației.

Într-o plenară, caracterizată prin participarea criticilor dramatici din întreaga țară — luni 2 februarie —, biroul secției de critică a supus discuției cîteva referate pertinente: în jurul sarcinilor criticii teatrale, raportate la obiectivele actuale ale teatrului românesc, al rolului criticii în educarea politică, patriotică și estetică a publicului și al contribuției criticii teatrale la realizarea epopeii naționale și stimularea preocupărilor dramaturgilor spre oglindirea dinamicii realității socialiste (referenți: Dinu Săraru, Valentin Silvestru, Margareta Bărbuță, Ion Tobașaru).

Discuțiile au relevat reala necesitate, resimțită de slujitorii presei teatrale, de a

CARNET ATM

se întîlni periodic pentru schimburi de experiență și de opinii. Nădăjdum că activitatea acestui sector de critică, corelată cu munca susținută a secției de dramaturgie a Asociației Scriitorilor din Capitală, își va aduce roadele dorite, va contribui cu eficiență la modelarea teatrului românesc contemporan.

Spectacol- lectură

Tot luni 2 februarie, în cadrul Studioului A.T.M., s-a reprezentat, într-un spectacol-lectură, Dansul urîților, piesă de Vasile Nicorovici (publicată în „Teatrul” nr. 2/1974), dar neîncrisă, deocamdată, în repertoriu. În studiul teatral întreprins în mica sală de pe str. Episcopiei 9, lucrarea a făcut obiectul unei ipoteze scenice a regizoarei Nicoleta Toia, care s-a străduit să realizeze o simplă

atribuție de „lector” în investigația simbolisticii etice a piesei, grefată pe tema mitologică a Mioriței. Trama, construită pe tehnica suspense (o aparentă anchetă de tip polițist), a fost, astfel, subordonată unei incursiuni psihologice cu un scop moral și educativ, asanator.

În pofida unor mijloace scenice extrem de reduse, teatralitatea textului a fost reliefată, compensîndu-se lacunismul gesticii și al mișcării printr-o intensitate maximă în cuvînt și în potențarea ideii. Am fost instalați la jumătatea distanței dintre teatrul „jucat” și cel „auzit”; o valoroasă contribuție în această direcție a dat o „trupă” constituită ad-hoc, din actori chemați din diferite teatre. În jurul Dinei Cocea, spiritus rector și manager carus al trupei, animatoare prin excelență a vieții Studioului A.T.M., și-au conjugat talentul și dăruirea artistică interpreți din toate generațiile, de la veteranul N. N. Matei la debutantul Răzvan Ștefănescu. Îi cităm, alături de acesta, pe Natalia Arsene, Paul Ioachim, Virgil Popovici, Dumitru Dumitru, Păpîl Panduru, Olga Bucătaru, Răducu Ițcuș, Sorin Gheorghiu.

Rep.